

VALTAKUNNALLISEKSI ERIKOISMUSEOKSI NIMEÄMISEN EDELLYTYKSET

Museo voidaan nimetä valtakunnalliseksi erikoismuseoksi hakemuksen perusteella. Nimeämisen edellytyksistä on säädetty museolain 3 a §:ssä (729/1992, muut. 138/2015). Säädös löytyy verkko-osoitteesta www.finlex.fi. Valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämisen edellytykset on käyty kohdittain läpi tässä ohjeessa.

Hakemuksen museon nimeämiseksi valtakunnalliseksi erikoismuseoksi tekee museota ylläpitävä kunta tai yksityinen yhteisö ja se osoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle. Ministeriö pyytää hakemuksesta lausunnon Museovirastolta. Hakemus tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään **huhtikuun loppuun mennessä**, vuonna 2015 poikkeuksellisesti kesäkuun loppuun mennessä.

Hakemus on vapaamuotoinen. Hakemuksessa tulee olla viralliset allekirjoitukset sekä tarpeelliset liitteet, joiden perusteella museon edellytykset valtakunnalliseksi erikoismuseoksi tarkastetaan. Museon tulee täyttää jo nimeämistä haettaessa kaikki neljä edellytystä. Hakemuksen saatekirjeessä riittää hakijaa ja museota koskevien perustietojen esittäminen sekä tiiviisti esitettynä perustelut valtakunnalliseksi erikoismuseoksi hakemiselle.

Mikäli valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämistä hakee museo, jota ei ole aiemmin hyväksytty valtionosuuden piiriin, tulee hakemus laatia kaksiosaisena. Valtionosuuden piiriin pääsyä koskeva hakemus tulee laatia siitä annetun ohjeistuksen mukaisesti. Hakemusten käsittelyssä tarkistetaan ensin hakijan valtionosuuskelpoisuus ja mahdollisuus hyväksyä museo valtionosuuden piiriin. Valtakunnallista erikoismuseoasemaa koskevaan hakemukseen annetaan ratkaisu tämän jälkeen.

Päätös koskien museon nimeämistä valtakunnalliseksi erikoismuseoksi tehdään kunkin vuoden marraskuun loppuun mennessä.

Siinä tapauksessa, että museo ei valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämisen jälkeen enää täyttäisi jotakin nimeämisen edellytyksenä olevaa kriteeriä tai ei suorita museolle säädettyjä tehtäviä, opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa nimeämisen. Ennen peruuttamista ministeriön tulee kuulla valtakunnallisen erikoismuseon ylläpitäjää. Kuulemisessa kiinnitetään huomiota muun muassa edellytysten muuttumiseen johtaneisiin syihin sekä siihen, miten kauan muutos on jatkunut.

Museolain 3 a §:ssä asetetut valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämisen edellytykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi hakemuksesta nimetä museon valtakunnalliseksi erikoismuseoksi, jos se täyttää kaikki seuraavat neljä edellytystä:

1) Museo edustaa valtakunnallisesti merkittävää toimialaa;

Toimialueen tulee olla riittävän laaja, mutta se ei saa olla merkittävästi päällekkäinen muiden museoiden kanssa. Toimialan tulee olla myös yhteiskunnallisesti merkittävä ja museon tulee pyrkiä toiminnassaan ainutlaatuisuuteen

2) Museo on toimialan kannalta tarpeellinen;

Tarpeellisuudella tarkoitetaan sitä, että museolla on toimialansa valtakunnallinen asiantuntemus. Museo toimii aktiivisessa yhteistyössä museokentän ja toimialansa sidosryhmien kanssa, ja sen palveluille on ilmeistä kysyntää ja asiakkaita.

Tarpeellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon museon toiminnan valtakunnallisuus, yhteistyö ja sidosryhmät, yleisötyö ja asiantuntijuus.

3) Museolla on omalla toimialallaan valtakunnallisesti merkittävä kokoelma;

Museon kokoelman tulee sisältää suomalaisen kulttuuriperinnön näkökulmasta runsaasti korvaamattoman arvokasta aineistoa, jota muilla museoilla ei ole. Kokoelman tulee olla teemaltaan, iältään ja laajuudeltaan historiallisesti ja kulttuuripoliittisesti merkittävä. Kokoelmaa voisi kuvata merkittävyydeltään museon toimialueen kansalliskokoelmaksi.

Kokoelmatyön tulee olla suunnitelmallista ja tähdätä oman alan kokoelmatoiminnan ja tallennusvastuiden koordinointiin.

4) Museolla on edellytykset suoriutua valtakunnalliselle erikoismuseolle tämän lain nojalla säädettyistä tehtävistä.

Tehtävistä suoriutumista edesauttaa muun muassa se, että museon tilat ja henkilöstöresurssit ovat riittävät tehtävien suorittamiseen. Riittävyyden arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi museon toimialan, kokoelman ja sidosryhmien laajuus.

Hakemuksessa tulee olla seuraavat liitteet:

1. Kuvaus ja perustelu kunkin 3 a §:ssä mainitun edellytyksen täyttymisestä.
2. Museon toimintaa ohjaavat säännöt tai yhtiöjärjestys sekä mahdolliset sopimukset sekä selvitys sen omistuksesta ja hallinnosta. Kunnallisen toimijan osalta riittää johtosääntö tai vastaava.
3. Tiivistelmä museon historiasta
4. Museon toimintakertomus kahdelta edelliseltä vuodelta
5. Museon taloutta koskevat tiedot kahdelta edelliseltä vuodelta, yksityisiltä museoilta myös tilintarkastajien lausunnot
6. Museon henkilöstöstä selvitys, josta käyvät ilmi tehtävänimikkeet sekä ammatillisen henkilöstön osalta heidän koulutuksensa ja museoalan/museon erikoisalan työkokemus
7. Museon pitkän tähtäimen toiminta- ja taloussuunnitelma sekä hakemuksen jättövuoden toimintasuunnitelma
8. Museon kokoelmapoliittinen ohjelma tai muu vastaava selvitys museon kokoelmista ja kokoelmatyöstä
9. Selvitys museon näyttely-, työ- ja yleisötiloista sekä kokoelmien hoitoon ja säilytykseen tarkoitetuista tiloista, mikäli näitä koskevat tiedot eivät sisälly museon toimintakertomukseen